МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Музеєфікація історико-культурної спадщини»

другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

Освітня кваліфікація: магістр з музеєзнавства, пам'яткознавства

ЗАТВЕРДЖЕНО
ВЧЕНОЮ РАДОЮ ХДАК
Протокол № 8 від 26.03.2021 р.

Голова Вченої Ради
Ректор _____ **Василь ШЕЙКО**

Освітня програма вводиться
в дію з 01.09.2021 р.

Харків – 2021 р.

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

освітньо-професійної програми

МУЗЕЄФІКАЦІЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ **другий (магістерський)**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ **02 «Культура і мистецтво»**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ **027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»**

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ

ОСВІТНЯ КВАЛІФІКАЦІЯ **магістр з музеєзнавства, пам'яткознавства**

ВНЕСЕНО:

Кафедрою історії, музеєзнавства та пам'яткознавства

Протокол № 10 від 11.03.2021 р.

Завідувач кафедри _____ Анатолій ЩЕРБАНЬ

ПОГОДЖЕНО

Радою факультету соціальних комунікацій

і музейно-туристичної діяльності

Протокол № 9 від 15.03.2021 р.

Голова ради факультету _____ Алла СОЛЯНИК

Гарант освітньої програми _____ Анатолій ЩЕРБАНЬ

І. ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійна програма (ОПП) «Музеєфікація історико-культурної спадщини» для підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам’яткознавство», розроблена відповідно до затвердженого стандарту вищої освіти за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам’яткознавство» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для другого (магістерського) рівня вищої освіти України від 04.03.2020 р. № 369, розрахована на 1 рік і 5 місяців навчання, 90 кредитів ЄКТС, містить перелік компетентностей випускника; нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти; програмні результати навчання; форми атестації здобувачів вищої освіти; вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

Освітньо-професійну програму розроблено робочою групою кафедри історії, музеєзнавства та пам'яткознавства:

1. Анатолій ЩЕРБАНЬ, доктор культурології, кандидат історичних наук, завідувач кафедри історії, музеєзнавства та пам'яткознавства – керівник робочої групи
2. Андрій СОШНІКОВ, доктор філософських наук, доцент
3. Марія ТОРТІКА, доктор історичних наук, доцент
4. Надія БАБКОВА, кандидат історичних наук, викладач

ІІ. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «МУЗЕЄФІКАЦІЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ» ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 027 «МУЗЕЄЗНАВСТВО, ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО»

1 – Загальна інформація	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригінала	Магістр
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»
Форми навчання	Денна, заочна
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – Магістр Спеціальність – 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство Освітня програма – Музеєфікація історико-культурної спадщини
Опис предметної області	*Об'єкти навчання:* музей як соціокультурна інституція, що охоплює наукові, просвітницькі, організаційно-правові аспекти, процеси і явища, пов'язані зі збереженням та актуалізацією культурного надбання певного соціуму; об'єкти історико-культурної та природної спадщини як складний феномен, що активно впливає на сучасне суспільство; музейна та пам'яткоохоронна справа як сфера професійної діяльності, що забезпечує функціонування музеїв і заповідників, атрибуцію та експертизу культурних цінностей, екскурсійну роботу, охорону нерухомих історико-культурних пам'яток. *Цілі навчання:* підготовка фахівців для успішного розв'язання складних задач і проблем в сфері музейної справи та охорони пам'яток, що потребують досліджень та/або інновацій. *Теоретичний зміст предметної області* охоплює поняття, закономірності, історичні передумови

	виникнення, трансформацій музеїв; засоби інтерпретації та актуалізації культурного надбання; поняття, властивості та функції пам'яток; принципи, концепції використання об'єктів історико-культурної та природної спадщини в сучасному світі. *Методи навчання та технології* методи і методики науково-дослідної, експертної, інноваційної, екскурсійної діяльності; методи експозиційного проєктування, музейної педагогіки; технології музейного менеджменту і управління історико-культурною спадщиною; інформаційні та комунікаційні технології. *Інструменти та обладнання*, програмне забезпечення, необхідне для фіксації, дослідження, збереження, актуалізації об'єктів історико-культурної та природної спадщини.
Академічні права випускників	Продовження освіти на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти (доктор філософії). Набуття додаткових кваліфікацій в системі освіти дорослих. Академічна мобільність.
Обсяг програми у кредитах ЄКТС	90 кредитів
2 – Компетентності випускника	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у музеєзнавстві, пам'яткознавстві при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 2. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ЗК 3. Здатність працювати з урахуванням вітчизняного і міжнародного контексту. ЗК 4. Здатність розробляти та керувати проєктами. ЗК 5. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. ЗК 6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 1. Здатність вибудовувати стратегії розвитку музейної та пам'яткоохоронної справи. СК 2. Здатність здійснювати музеєфікацію об'єктів історико-культурної і природної спадщини. СК 3. Здатність провадити інноваційну діяльність в музейній справі та пам'яткоохоронній діяльності. СК 4. Здійснення науково-дослідної, науково-педагогічної, управлінської діяльності. СК 5. Здатність розвивати соціальне усвідомлення ролі культурної спадщини. СК 6. Здатність приймати рішення на основі доказів, зокрема, релевантних даних, розрахунків, прогнозів, оцінювання ризиків тощо. СК 7. Здатність впроваджувати новітні музеологічні та пам'яткоохоронні практики у вітчизняну музейно-пам'яткоохоронну галузь. СК 8. Здатність створювати конкурентний музейний продукт на ринку культурних послуг. СК 9. Здатність здійснювати управління і адміністрування музейними та пам'яткоохоронними установами. СК 10. Здатність до провадження самостійної дослідницької діяльності в галузі музеєзнавства і пам'яткознавства та на межі предметних галузей. СК 11. Здатність продукувати (створювати) нові знання для вирішення складних задач і проблем у відповідній сфері професійної діяльності. СК 12. Здатність провадити науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- Розуміти проблеми збереження, інтерпретації та використання історико-культурної спадщини, оцінювати та аналізувати поточний стан і ключові тенденції розвитку музейної та пам'яткоохоронної галузі у цілому.
- Застосовувати ефективні методи та технології проєктування та модернізації музейних і пам'яткоохоронних установ відповідно до вимог споживачів і законодавства, чинних стандартів та технічних умов.
- Знати та застосовувати методи і технології менеджменту та маркетингу в музейній та пам'яткоохоронній справі.
- Обґрунтовувати і створювати нові та модернізувати існуючі експозиції, виставки, екскурсійно-туристичні маршрути тощо.
- Ефективно використовувати інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у професійній діяльності.

- Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово з професійних питань, презентувати та обговорювати результати досліджень, інновацій, проєктів тощо.
- Знати та застосовувати сучасні технології інтерпретації та актуалізації історико-культурної та природної спадщини.
- Здійснювати стратегічне музейне планування в умовах ринкової динаміки та конкуренції.
- Розробляти концепції музейних закладів, брендів і проєктів з використання історико-культурної та природної спадщини.
- Інтегрувати в соціальний і економічний сектор (ревіталізувати) історико-культурне середовище як ресурс розвитку місцевих громад.
- Розробляти інноваційні продукти на внутрішньому та зовнішньому ринках культурних послуг.
- Розробляти проєкти з музеєфікації об'єктів історико-культурної та природної спадщини.
- Планувати і здійснювати наукові та/або інноваційні проєкти у сфері музеєзнавства та пам'яткознавства; збирати, обробляти та аналізувати потрібну для цього інформацію, аргументувати висновки.
- Розробляти індивідуальні проєкти з дослідження історико-культурної та природної спадщини.
- Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни в закладах вищої освіти.
- Реалізовувати культурно-освітні проєкти в галузі музеєзнавства та пам'яткознавства.

ФОРМИ АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.
Вимоги до заключної кваліфікаційної роботи	Кваліфікаційна робота створюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Харківській державній академії культури (зі змінами та доповненнями) (затверджено Вченою радою ХДАК, протокол № 7 від 31.01.2020 р.) та має продемонструвати здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у музеєзнавстві, пам'яткознавстві при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що характеризуються невизначеністю умов і вимог та передбачають проведення досліджень або здійснення інновацій. Спираючись на Положення про систему запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах працівників і здобувачів вищої освіти Харківської державної

	академії культури (зі змінами та доповненнями) (затверджено Вченою радою ХДАК, протокол № 3 від. 30.10.2020 р) кваліфікаційна робота не може мати академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації. Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті закладу вищої освіти або його структурного підрозділу, або в репозитарії закладу вищої освіти.

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» - http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19;
2. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 01.10.2019 р. № 1254);
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п;
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п;
5. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003: 2010ДК 003:2010 - http://www.dk003.com;
6. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) - http://ihed.org.ua/images/doc/ 04_2016_ESG_2015.pdf;
7. International Standard Classification of Education (ISCED 2011): UNESCO Institute for Statistics - http://www.uis.unesco.org/education/ documents/isced-2011-en.pdf;
8. ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013):UNESCO Institute for Statistics - http://www.uis.unesco.org/Education/ Documents/iscedfields-of-education-training-2013.pdf.
9. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації - http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_rozroblennya_osv_program_2014_tempusoffice.pdf;
10. Національний освітній глосарій: вища освіта - http:// ihed.org.ua/images/doc/04_2016_glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office.pdf;
11. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційноаналітичний огляд - http://ihed.org.ua/images/ doc/04_2016_Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf;
12. Європейська кредитна трансферна накопичувальна система:. Довідник користувача - http://ihed.org.ua/images/doc/ 04_2016_ECTS_Users _Guide-2015_Ukrainian.pdf.

10

13. EQF-LLL – European Qualifications Frameworkfor Lifelong Learning - https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/brochexp_en.pdf;
14. QF-EHEA – Qualification Framework of the Europe n Higher Education Area - http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=67;
15. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти - http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/ korysnimaterialy/category/3- materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodozaprovadzhennia-instrumentivbolonskoho-protsesu.html?start=80;
16. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів - http://www.unideusto.org/tuningeu/.

Керівник робочої групи **Анатолій ЩЕРБАНЬ**

Члени робочої групи: **Андрій СОШНІКОВ**

Марія ТОРТІКА

Надія БАБКОВА

III. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Профіль програми
освітнього рівня: Магістр
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»
програма «Музеєфікація історико-культурної спадщини»

1 – Загальна характеристика	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Харківська державна академія культури, Факультет соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності, Кафедра історії, музеєзнавства та пам'яткознавства
Акредитуючи інстанція	МОН України
Період акредитації	Програма дійсна до 2026 р.
Рівень програми	FQEHEA – другий цикл, QFLLL – 7 рівень, НРК України – 7 рівень
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Кваліфікація	Магістр з музеєзнавства, пам'яткознавства
Тип диплому та обсяг програми	Одиничний ступінь. Освітньо-професійна, 90 кредитів ЄКТС/ 1 рік 5 місяців
2 - Мета програми	
Забезпечити умови формування і розвитку програмних компетентностей, що дозволять оволодіти основними знаннями, вміннями, навичками, необхідними для експертизи і атрибутації музейних цінностей, розвитку музейно-заповідної мережі та об'єктів туристичного показу, використання історико-культурного надбання та його залучення до освітнього процесу.	
3 – Характеристика програми	
Предметна область, напрям	Об'єкт вивчення та діяльності – музейно-заповідна мережа; збереження, використання і популяризація історико-культурної спадщини; експертиза та атрибуція музейних цінностей; науково-дослідна та дослідницько-викладацька діяльність. Дисципліни циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки становлять 22 кредити ЄКТС (25 %), з них 13 кредитів ЄКТС – дисципліни вільного вибору студента; циклу професійної та практичної підготовки 68 кредитів ЄКТС (75 %), з них 10 кредитів ЄКТС – дисципліни вільного вибору студента; педагогічна практика – 6 кредитів ЄКТС, на виконання кваліфікаційної роботи виділено 10 кредитів ЄКТС. Основні предмети: Теорія та практика музеєфікації, Музеалізація культури та побуту народів світу, Графічна реконструкція та фіксація в музейній та пам'яткоохоронній діяльності, Народна архітектура України та її музеєфікація,

	Новітні технології музейної справи, Музейна педагогіка, Історіографія музейництва, Методика викладання спеціальних дисциплін у закладах вищої освіти, Педагогіка та психологія вищої школи, Іноземна мова (за професійним спрямуванням), Методологія наукового дослідження.
Фокус програми загальна/ спеціальна	Загальна вища освіта в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціалізація на вищих рівнях. Акцент робиться на широкому огляді та глибоких знаннях сучасних практик і технологій зі збереження культурної, історичної і природної спадщини. Освітньо-професійна програма має два фокуси – музеєзнавство, пам'яткознавство, оскільки готує магістрів для роботи як з рухомими об'єктами (музейними предметами), так і нерухомими (пам'ятками) об'єктами історичної, культурної і природної спадщини.
Орієнтація програми	Програма освітньо-професійна прикладна.
Особливості програми	Програма зорієнтована на передові сучасні розробки в галузі музеєзнавства, пам'яткознавства та залучення магістрів до загального обсягу професійної діяльності в процесі навчання. ОП передбачає реалізацію принципів академічної мобільності.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Випускник ОПП «Музеєфікація історико-культурної спадщини» підготовлений до здійснення таких видів діяльності, що відповідають Національному класифікатору України «Класифікатор професій» ДК 003:2010: • викладач вищих навчальних закладів; • музейний педагог; • менеджер музейних проектів; • експерт-консультант з культурно-історичних цінностей; • фахівець з музеєзнавства, пам'яткознавства та пам'яткоохоронної діяльності; • керівник музеєфікаційних проектів; • керівні робітники пам'яткоохоронної галузі; • керівник проєктів і програм в сфері історико-культурного надбання
Подальше навчання	Можливість навчання за програмами: 8 рівня НРК, третього циклу FQ-EHEA та 8 рівня EQF-LLL. Продовження навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем; отримання післядипломної освіти на споріднених та інших спеціальностях; підвищення кваліфікації; академічної мобільності
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання	Студентоцентроване, проблемно-орієнтоване навчання,

та навчання	ініціативне самонавчання. Проблемні, інтерактивні, проектні, інформаційно-комп'ютерні, саморозвиваючі, колективні та інтегративні, контекстні технології навчання. Навчально-методичне забезпечення і консультування самостійної роботи здійснюється через віртуальне навчальне середовище ХДАК. Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу може здійснюватися через засоби комунікації, вбудовані до системи управління навчанням (LMS), електронну пошту, месенджери (Viber, Telegram та ін.), відеоконференції (MS Teams, ZOOM, Google Meet, Skype та ін.), форуми, чати тощо. Навчання спрямоване на формування навичок індивідуальної та групової роботи з обов'язковою практикою у профільних організаціях, підприємствах та установах
Оцінювання	Поточне опитування, модульне та автоматизоване тестування, письмові та усні екзамени, звіти з практики, презентації. Підсумковий контроль – екзамен або залік. Підсумкова атестація – публічний захист кваліфікаційної роботи з усною доповіддю та комп'ютерною презентацією.
6 - Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	1. Наявність у складі кафедри, відповідальної за підготовку здобувачів вищої освіти магістр за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», науково-педагогічних працівників (штатні співробітники), на яких покладено відповідальність за підготовку здобувачів вищої освіти – 6 особи, що мають науковий ступінь доктора наук, 2 – кандидати наук. 2. Наявність у керівника кафедри – А. Щербаня (гаранта освітньої програми): наукового ступеня та/або вченого звання за відповідною або спорідненою спеціальністю та стажу науково-педагогічної та/або наукової роботи не менш як 10 років. 3. До реалізації програми залучаються науково-педагогічні працівники з науковими ступенями та/або вченими званнями та фахівці у сфері музеєзнавства, пам'яткознавства. 4. З метою підвищення фахового рівня всі науково-педагогічні працівники один раз на п'ять років проходять стажування, в т. ч. закордонні. 5. Проведення лекцій, практичних, семінарських та лабораторних занять, здійснення наукового керівництва курсовими, дипломними роботами науково-педагогічними працівниками, які мають відповідний рівень наукової та професійної активності.

14

забезпечення	• тематичні кабінети; • комп'ютерні класи; • пункти харчування; • мультимедійне обладнання; • спортивний зал; • обладнання, устаткування, що необхідні для виконання освітньої програми; • спеціалізовані лабораторії.
Інформаційне та навчально - методичне забезпечення	• офіційний сайт ХДАК; • точки бездротового доступу до мережі Інтернет; • необмежений доступ до мережі Інтернет; • наукова бібліотека, читальні зали; • корпоративна електронна пошта; • навчальні і робочі плани; • графіки навчального процесу; • навчально-методичні комплекси дисциплін; • навчальні та робочі програми дисциплін; • дидактичні матеріали для самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисциплін; • програми практик; • методичні вказівки щодо виконання курсових проектів(робіт), дипломних проектів(робіт); • критерії оцінювання рівня підготовки; • пакети комплексних контрольних робіт

Керівник робочої групи **Анатолій ЩЕРБАНЬ**

Члени робочої групи **Андрій СОШНІКОВ**

Марія ТОРТІКА

Надія БАБКОВА

IV. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

Компетентності	**ГП1**	**ГП2**	**ГП3**	**ПП1**	**ПП2**	**ПП3**	**ПП4**	**ПП5**	**ПП6**	**ПП7**	**ПП8**	**ПП9**	**ПП10**	**ПП11**	**ГПВС1**	**ГПВС2**	**ГПВС3**	**ППВС1**	**ПППВС2**	**ПППП1**	**ПА1**
ЗК1	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК2	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	
ЗК3	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК4		+		+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+
ЗК5	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК6	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК7	+	+	+		+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
ЗК8	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК1					+	+			+			+	+	+		+	+	+			+
ФК2						+			+					+		+					+
ФК3					+		+	+	+		+		+	+				+			+
ФК4	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК5					+	+			+	+		+	+	+		+	+	+	+		+
ФК6	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+		+	
ФК7							+	+	+		+							+			
ФК8			+			+	+		+			+	+	+				+			+
ФК9						+			+												
ФК10	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ФК11	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+
ФК12	+	+	+	+	+			+	+	+		+		+	+					+	+

V. Матриця відповідності програмних результатів навчання компонентам освітньої програми

Результати навчання	ГП1	ГП2	ГП3	ПП1	ПП2	ПП3	ПП4	ПП5	ПП6	ПП7	ПП8	ПП9	ПП10	ПП11	ГПВС1	ГПВС2	ГПВС3	ПППВС1	ПППВС2	ПППП1	ПА1
1		+			+	+			+	+		+		+		+	+	+	+		+
2						+			+			+	+	+		+		+			+
3						+				+	+							+			
4						+	+		+			+	+	+				+	+		+
5		+					+	+			+		+								
6	+	+	+	+			+	+			+				+					+	
7					+	+		+		+	+		+			+	+		+		
8					+				+			+		+		+	+	+	+		+
9									+	+		+		+		+	+	+	+		+
10						+			+	+		+		+		+	+	+	+		+
11			+			+	+	+	+		+		+			+		+			
12						+			+			+		+		+		+			+
13	+	+	+	+	+		+	+			+	+	+	+	+			+		+	+
14		+						+	+	+	+	+	+	+	+						+
15		+		+	+						+				+				+	+	
16	+		+	+			+		+		+	+	+	+					+	+	+

VI. ВИМОГИ ДО СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Визначаються Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти у ХДАК (зі змінами та доповненнями) (затверджено Вченою радою ХДАК, протокол № 4 від 29.11.2019 р.)	**Принципи та процедури забезпечення якості освіти**
Визначаються Положенням про організацію освітнього процесу у ХДАК (зі змінами та доповненнями) (затверджено Вченою радою ХДАК, протокол № 7 від 31.01.2020 р.)	**Моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм**
Визначаються Положенням про підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників Харківської держаної академії культури зі змінами та доповненнями (затверджено Вченою радою ХДАК, протокол № 8 від 28.02.2020 р.)	**Підвищення кваліфікації науково-педагогічних, педагогічних та наукових працівників**
Визначається вимогами до матеріально-технічного забезпечення спеціальності	**Наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу**
Визначаються Положенням про організацію освітнього процесу в ХДАК (зі змінами та доповненнями) (затверджено Вченою радою ХДАК. Протокол № 7 від 30.01.2020 р.)	**Наявність інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом**
Розміщення на сайті ХДАК у відкритому доступі	**Публічність інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації**
Перевірка на плагіат	**Запобігання та виявлення академічного плагіату**

Керівник робочої групи **Анатолій ЩЕРБАНЬ**

Члени робочої групи: **Андрій СОШНІКОВ**

Марія ТОРТІКА

Надія БАБКОВА

Додаток А

Розподіл змісту освітньо-професійної програми
та максимальний навчальний час за циклами підготовки

Цикл підготовки	Навчальний час	
	акад. годин	Кредитів ECTS
1. ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛНІИ		
1.1. Гуманітарні та соціально-економічні освітні компоненти (ГП)	270	9,0
1.2. Освітні компоненти професійної і практичної підготовки (ПП)	1560	52,0
Всього:	1830	61,0
2. НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИБОРОМ СТУДЕНТІВ		
2.1. Гуманітарні та соціально-економічні освітні компоненти (ГПВС)	390	13,0
2.2. Освітні компоненти професійної і практичної підготовки (ППВС)	300	10,0
Всього:		
3. ПРАКТИКА (ППП)	180	6,0
4. ПІДСУМКОВА АТЕСТАЦІЯ (ПА)		
Загальна кількість:	2700	90

Перелік навчальних дисциплін ОПП за циклами

Назва навчальної дисципліни	Навчальний час		
	акад. години	Кредитів ECTS	Форма підсумкового контролю
ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ			
1.1. Гуманітарні та соціально-економічні освітні компоненти (ГП)			
ГП 1. Педагогіка та психологія вищої школи	90	3,0	екзамен
ГП 2. Методологія наукового дослідження	90	3,0	екзамен
ГП 3. Іноземна мова (за проф. спрямуванням)	90	3,0	екзамен
Всього:	270	9,0	
1.2. Освітні компоненти професійної і практичної підготовки (ПП)			

19

ПП 1. Методика викладання спеціальних дисциплін у закладах вищої освіти	150	5,0	екзамен
ПП 2. Історіографія музейництва	90	3,0	екзамен
ПП 3. Народна архітектура України та її музеєфікація	90	3,0	залік
ПП 4. Музейна педагогіка	120	4,0	екзамен
ПП 5. Мультимедійні технології у виставковій та експозиційній діяльності	90	3,0	залік
ПП 6. Теорія та практика музеєфікації	180	6,0	екзамен
ПП 7. Музеалізація культури та побуту народів світу	120	4,0	залік
ПП 8. Новітні технології музейної справи	90	3,0	залік
ПП 9. Магістерський семінар	240	8,0	залік
ПП 10. Графічна реконструкція та фіксація в музейній та пам'яткоохоронній діяльності	90	3,0	екзамен
ПП 11. Виконання кваліфікаційної роботи	300	10,0	
Всього:	1830	61	
2. ВИБІРКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ			
2.1. Гуманітарні та соціально-економічні освітні компоненти (ГПВС)			
ГПВС 1. Історіографія історії України	120	4,0	залік
ГПВС 2. Дисципліна за вибором	150	5,0	залік
ГПВС 3. Дисципліна за вибором	120	4,0	залік
Всього:	390	13	
2.2. Освітні компоненти професійної і практичної підготовки			
ППВС 1. Проєктна діяльність у сфері культурної спадщини	150	5,0	екзамен
ППВС 2. Дисципліна за вибором	150	5,0	залік
Всього:	300	10,0	
ПРАКТИКА (ППП)			
ППП 1. Педагогічна практика	180	6,0	залік
ПІДСУМКОВА АТЕСТАЦІЯ (ПА)			
ПА 1. Кваліфікаційна робота			захист
Загальна кількість	2700	90,0	

Керівник робочої групи **Анатолій ЩЕРБАНЬ**
Члени робочої групи **Андрій СОШНІКОВ**
Марія ТОРТІКА
Надія БАБКОВА

Додаток Б

1. ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ (ГУМАНІТАРНОЇ) ПІДГОТОВКИ (ГП)

ГП 1. Педагогіка та психологія вищої школи

***Мета**:* надання магістрам знань та вмінь організації навчального процесу у вищих навчальних закладах; вивчення принципів системного підходу до організації навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Зміст дисципліни: Структура системи вищої освіти в Україні. Історія української вищої школи, освіти та педагогіки. Різнорівнева система вищої освіти в Україні та в країнах Західної Європи і США. Болонська конвенція. Державні та галузеві стандарти вищої освіти. Стандарти вищої освіти ВНЗ. Засоби діагностики якості вищої освіти. Правове регулювання діяльності науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів України. Сутність педагогічного процесу та його закономірності. Методи навчання у вищій школі. Загальні положення організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Курсова та предметна системи організації навчального процесу у сучасній вищій школі, модульна система навчання. Підготовка до лекції та її проведення. Підготовка до практичних, семінарських, лабораторних занять та їх проведення. Організація індивідуальної та самостійної позааудиторної роботи здобувачів вищої освіти. Основні принципи, методи і форми контролю знань здобувачів. Модульно-рейтингова та кредитно-модульна технології навчання. Підготовка навчально-методичних та дидактичних матеріалів. Застосовування принципів наукової організації педагогічної праці, використовування на практиці досягнень педагогічної науки.

ГП 2. Методологія наукового дослідження

Мета: формування сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, формування розуміння концептуальних основ системного управління персоналом; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень, набуття практичних навичок щодо соціальних та професійних стосунків.

Зміст дисципліни: Закономірності, принципи формування, функціонування та розвитку системи управління персоналом; управлінські відносини, розвитку маркетингу в ринкових умовах. Цілі спільної діяльності, суб'єкт та об'єкт управління, управлінські відносини. Розвиток теорії та практики менеджменту, сучасні парадигми. Рівні та сфери менеджменту. Ознаки та загальні риси організацій, їх різновиди. Концепції маркетингу. Види маркетингу залежно від стану ринку, співвідношення попиту та пропозиції, галузі, суб'єктів господарювання. Глобальний маркетинг. Цілі маркетингової діяльності. Структура системи маркетингу. Маркетингові інформаційні системи. Маркетингові дослідження.

Сегментація ринків. Пошук нових та вибір цільових сегментів ринку. Реклама, пропаганда, стимулювання збуту, персональний продаж як складові комплексу маркетингових комунікацій.

ГП 3. Іноземна мова (за професійним спрямуванням)

Мета: формування необхідної комунікативної спроможності у сферах професійного та ситуативного спілкування в усній та письмовій формах.

Зміст дисципліни: Види мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами; одержування новітньої фахової інформації через іноземні джерела користування усними монологічним та діалогічним мовленням у межах фахової тематики; засвоєння наступних розділів програми: лексика професійного спілкування; лексика ділових контактів; структура діалогу загальнонаукового характеру; мовленнєвий етикет спілкування; елементи усного та письмового перекладу інформації іноземною мовою; ділове листування; професійно орієнтовані джерела. Мовленнєвий етикет спілкування: мовні моделі звертання, ввічливості, вибачення, погодження тощо. Мовно-культурологічний аспект проведення міжнародних виставок. Лексико-граматичний мінімум забезпечення та мовно-комунікативний рівень проведення презентацій.

ГПВС 1. Історіографія історії України

Мета курсу: систематизувати у здобувачів вищої освіти інформаційні матеріали про загальні тенденції української історичної думки та історіографії, осмислити найновіші досягнення історичного пізнання, ознайомити здобувачів з методами та науковим інструментарієм науки, сформувати у них уявлення про специфіку українських історичних студій та загалом поглибити їхню фахову підготовку

Зміст дисципліни: Становлення державної системи охорони пам’яток в Україні. Законодавчі та організаційні засади охорони пам’яток та основні напрямки їх здійснення. Діяльність громадських організацій в збереженні історико-культурної спадщини. Зарубіжний досвід збереження нерухомої історико-культурної спадщини. Міжнародне право в галузі охорони культурних цінностей. Пам’ятки археології України та актуальні проблеми їх охорони, збереження та використання. Архітектурна спадщина України та проблеми її збереження та використання. Пам’ятки монументального мистецтва та проблеми їх вивчення та охорони. Сучасні інформаційні технології в охороні та досліджені нерухомих пам’яток історії та культури. Проблеми збереження, використання і пропаганди культурної спадщини в зарубіжних країнах.

ГПВС 2. Дисципліна за вибором

ГПВС 3. Дисципліна за вибором

2. ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ (ПП)

ПП 1. Методика викладання спеціальних дисциплін у закладах вищої освіти

Мета: сформувати у магістрів знання, уміння та навики, що забезпечать їм можливість викладання теоретичних і практичних дисциплін в галузі музеєзнавства, пам'яткознавства, охорони історико-культурної та природної спадщини, а також історико-культурних та культурологічних дисциплін у різних закладах вищої освіти.

Зміст дисципліни: Теоретико-методологічні основи дидактики. Основні джерела та закономірності розвитку людини як об'єкту і суб'єкту освітнього процесу. Психолого-педагогічні основи викладання теоретичних і практичних дисциплін у галузі музеєзнавства, пам'яткознавства. Методика викладання історико-культурних та культурологічних дисциплін у закладах вищої освіти. Науково-методичне забезпечення і програмування навчального процесу. Сучасна мультимедійна дидактика в галузі музеєзнавства, пам'яткознавства. Технологічне моделювання педагогічного процесу у закладах вищої освіти та підвищення кваліфікації в музейно-пам'яткоохоронній галузі.

ПП 2. Історіографія музейництва

Мета: формування знань про історіографію музейництва, як інтегруючу дисципліну в системі музеологічного знання, що вивчає наукові праці та публікації, історію, теорію і методи виявлення закладеної в них інформації, а також принципи та методи історіографічного пізнання історії музейної справи.

Зміст дисципліни: Зародження та розвиток української домодерної історіографії. Українська позитивістська історіографія. Історіографія в Україні у першій чверті XX ст. Становлення, розвиток, проблеми та здобутки української радянської історіографії. Еміграційна та сучасна українська історіографія.

ПП 3. Народна архітектура України та її музеєфікація

Мета: ознайомлення з особливостями музеєфікації народної архітектури в Україні

Зміст дисципліни: Витоки музеєфікації. Спроби музеєфікації в XIX ст. Визначення музеєфікації. Поняття «м'якої» музеєфікації архітектурних об'єктів. Три основні напрямки музеєфікації. Ансамблеві музеї: позитивні та негативні риси. Екомузеї, музеї під відкритим небом, живі музеї, музеї-заповідники. Виявлення об'єкту. Його очищення, проведення консервації або реставраційних робіт. Експозиційне будівництво. Рекреаційна зона. Туристична інфраструктура. Реклама. Історія створення музеїв – скансенів в Україні. Музей в Пирогово. Шевченківський гай у Львові. Музеї регіонів України. Громадська діяльність в галузі створення комплексів. Законодавчі аспекти. Створення етнографічних комплексів в давніх

спорудах. Використання самих пам’яток під туристичні об’єкти. Врахування різного стану об’єктів. Необхідний комплекс робіт для даного виду музеєфікації. Переваги та недоліки даного методу.

ПП 4. Музейна педагогіка

Мета: освоєння основ музейної педагогіки як області науково – практичної діяльності музею, що уможливить підготовку високопрофесійних, творчих і мобільних фахівців, здатних ефективно, з рівним успіхом, виконувати освітню місію як у музеї, так і в системі освіти з використанням найбагатшого музейного потенціалу.

Зміст дисципліни: Передумови й становлення освітньої діяльності музею. Освітній простір музею. Музей як експериментальна база освітніх інновацій. Музейно-педагогічна методика. Основи музейно-педагогічного моделювання. Сучасні музейно-педагогічні технології. Педагогічна взаємодія музею й системи освіти: актуальні проблеми. Поняття «музейно – педагогічні технології». Активні й інтерактивні методи в освітній роботі музею. Інформаційні пакети з відомостями про колекції даного музею, форми освітньої роботи; слайд-програми, забезпечені методичними коментарями; комп'ютерні й аудіовізуальні програми різного змісту. Методичні рекомендації, орієнтовані на роботу з певною віковою групою відвідувачів і утримуючі програми освітніх заходів (учительські пакети); друковані видання по музеї; музейні ігри. Практичне використання музейно-педагогічних технологій у заняттях як додаткового засобу музейної освітньої діяльності.

ПП 5. Мультимедійні технології у виставковій та експозиційній діяльності

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти з причинами, передумовами, основними етапами інформатизації музейної діяльності закордоном та в Україні і сучасні тенденції в даній області. Засвоєння здобувачами теоретичного знання і практичних навичок в області застосування комп’ютерних технологій в науково-фондовій, експозиційній, просвітницькій роботі музеїв: автоматизовані інформаційні системи в музеї, текстові бази даних музейних колекцій, створення, обробка і зберігання цифрових зображень музейних предметів, презентація музею навколишньому світу.

Зміст дисципліни: Історія мультимедійних технологій в музеї. Інтернет-діяльність музеїв, сучасний стан і перспективи. Автоматизовані інформаційні системи в музеї. Технологія обробки текстових даних, технологія роботи з цифровими зображеннями, технологія прискореного формування бази даних (ретроконверсія документів, імеджингова система). Типові мультимедіа для музеїв. Організаційна робота по створенню та впровадженню мультимедіа в музеях. Використання ІТ під час підготовчого етапу експозиції. Функції ІТ в експозиції. Електронні (віртуальні) експозиції: основні концептуальні підходи і технологічні рішення.

ПП 6. Теорія та практика музеєфікації

Мета: ознайомлення здобувачів вищої освіти із теоретичними та методологічними основами музеєфікації як складової пам'яткознавчої науки, поглиблення знань у галузі фундаментальних та прикладних пам'яткознавчих досліджень.

Зміст дисципліни: ознайомлення здобувачів із теоретичними та методологічними основами музеєфікації як складової пам'яткознавчої науки, поглиблення знань у галузі фундаментальних та прикладних пам'яткознавчих досліджень. Особливості музеєфікації пам'яток історії; Особливості музеєфікації пам'яток археології; Особливості музеєфікації архітектурних пам'яток; Особливості музеєфікації пам'яток садово-паркового, монументального мистецтв і ландшафтних пам'яток. Розробка проєкту з музеєфікації історико-культурних пам'яток; Музеєфіковані пам'ятки як об'єкти туристичної індустрії; Ринкові процедури в процесах музеєфікації; Методика оцінювання ефективності функціонування музеєфікованих пам'яток історії і культури. Загальносвітовий досвід музеєфікації пам'яток; Особливості реалізації музеєфікації на пострадянському просторі; Досягнення й прорахунки музеєфікації в Україні. Сучасне розуміння музеєфікації. Новітні завдання пристосування пам'яток до екскурсійного відвідування. Проблеми музеєфікації в сучасній Україні. Питання значення музеєфікації для розвитку туристичної індустрії. Пристосування окремих частин пам'яток під об'єкти туристичної інфраструктури. Відповідність вимогам нового використання. Особливості цієї форми музеєфікації.

Будівництво нових організацій відпочинку і туризму поряд із цінними пам'ятками. Критерії добору пам'яток. Забезпечення екскурсійного відвідування пам'яток без створення музею на його території як третій напрям музеєфікації. Особливості третього напряму музеєфікації. Вимоги до пам'яток. Особливості застосування напряму. Переваги та недоліки забезпечення екскурсійного відвідування пам'яток без створення музею на його території. Вітчизняний досвід практичного застосування.

ПП 7. Музеалізація культури та побуту народів світу

Мета: дослідити особливості музеалізації культури та побуту народів світу

Зміст дисципліни: Музеєзнавство як наука. Види музеїв. Етнографічні музеї: об'єкта і предмета дослідження. Ключові поняття. Завдання етнографічного музеєзнавства. Співвідношення етнографічного музеєзнавства та інших дисциплін. Специфіка етнографічного музеєзнавства. методи етнографічного музеєзнавства. Роль і соціальні функції етнографічних музеїв. Роль виставок у розвитку музейної справи. Етнографічна виставка 1867р. і Політехнічна виставка 1872. Краєзнавчі музеї. Музеї класичних університетів і етнографічні колекції при них. Музеї при наукових товариствах. Створення Української колегії у справах музеїв охорони пам'яток. Перший Всеросійський з'їзд і його значення в музейному справи. Формування нових цілей і завдань музеїв етнографічного профілю. Підстава державного музею народів СРСР. Створення музеїв під

відкритим небом. Проблеми міських музеїв з етнографії та їх музеєфікації. Екомузеї. Специфіка експозиційно-виставкової роботи в музеях етнографічного профілю. Облік і зберігання етнографічних зібрань. Комплектування фондів етнографічними колекціями в сучасних умовах .Научно-дослідницька та просвітницька діяльність в етнографічних музеях. Етнографічні музеї сьогодні.

ПП 8. Новітні технології музейної справи

Мета: комплексне узагальнення здобувачами вищої освіти теорії музейної справи, ознайомлення із сучасними новітніми технологіями музейної справи, застування набутих знань на практиці під час написання музейних проєктів, створення власного музею.

Зміст дисципліни: Потенціал культури як вираження нових тенденцій. Концепція «креативний музей». Інфраструктура креативного музею. Віднаходження й розробка проєктних ідей. Фіксація концептуального плану розвитку. Проєктна команда. Музейники-культурні менеджери. Музейники – культурні гравці й активісти. Розвиток аудиторії. Культурні мапи. Музейний менеджмент. Поняття «менеджменту». Методи управління і його функції. Планування в музеї. Принципи комунікативної діяльності менеджерів. Прийняття рішення і їх реалізація. Категорії рішень: інтуїтивні, засновані на судженнях і раціональні. Процес прийняття раціональних рішень і його складові: діагноз проблеми, визначення обмежень та критеріїв для прийняття рішення, виявлення альтернатив, остаточний вибір. Методика стратегічного планування музейної діяльності. Мета і завдання управління. Аналіз зовнішнього середовища та внутрішнього становища в музеї. PEST- та SWOT-аналіз. Музейний маркетинг. Загальне поняття «маркетингу». Маркетинг у сучасному музеї. Музейний брендінг. Концепції маркетингу в музейному середовищі. «Клуб друзів» і його завдання. Презентація і просування музею та його діяльності. Презентація та просування конкретних товарів чи послуг, що пропонуються музеєм. Поява комунікаційних уявлень. Комунікаційний підхід у структурі музеєзнавчої науки. Акт музейної комунікації. Теорія музейної комунікації. Основні завдання прикладних досліджень музейної комунікації. Комунікаційний підхід у музейному проєктуванні. Інформатизація, PR та реклама, створення віртуальних музеїв. Управління проєктами і програмами. Фандрейзинг. Інформаційні технології у музейній справі. Культурні та інформаційні ресурси. Музейні інформаційні системи та похідні від них. Музейні веб-сайти. Віртуальні експонати. Роль нових медіа в контексті креативної індустрії. Індустрія розваг і масових комунікацій.

ПП 9. Магістерський семінар

Мета: ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами наукової діяльності; формування цілісного уявлення про науково-дослідницьку діяльність та оволодіння здобувачами вищої освіти магістратури методичним інструментарієм наукових досліджень в музеєзнавчо-пам’яткознавчій сфері; вироблення компетенцій та професійних навичок самостійної наукової роботи.

Зміст дисципліни: Наука як соціальний інститут. Магістерська наукова робота: базові поняття структури та змісту Методи наукових досліджень та їх класифікація. Інформаційний моніторинг: методичні питання. Наукові публікації: методика. Тези доповіді на конференціях. Наукові презентації доповідей. Комунікативно-мовні засоби взаємодії наукової доповіді-захисту магістерської наукової роботи.

ПП 10. Графічна реконструкція та фіксація в музейній та пам'яткоохоронній діяльності

Мета:ознайомити здобувачів вищої освіти з основами методики реконструкції та фіксації пам’яток музейного фонду України та історико-культурної спадщини; сформувати цілісне уявлення про інформаційно-комунікативні технології моделювання; вироблення навичок опрацювання письмових джерел в процесі реконструкції та фіксації об’єктів.

Зміст дисципліни: Поняття реконструкції та графічної фіксації. Основні методи та методики. Світовий досвід графічної реконструкції та фіксації. Теорія і практика реконструкції та фіксації в Україні. Специфіка використання різних джерел під час процесу реконструкції та фіксації об’єктів історико-культурної спадщини. Види графічної фіксації пам’яток археології. Реконструкції пам’яток архітектури, монументального, садово-паркового та ландшафтного мистецтва. Фіксація та реконструкція пам’яток історії та науки і техніки. Комп’ютерні технології в процесі реконструкції та фіксації об’єктів історико-культурного надбання України.

ППВС 1. Проєктна діяльність у сфері культурної спадщини

Мета: формування знань про специфіку проєктної діяльності у сфері культури і визначення основних напрямків її ефективного застосування

Зміст дисципліни: Культура в сучасному розумінні. Розвиток проєктних програм у світовій культурній індустрії. Культурна політика в умовах децентралізації сфери управління культури. Моделі культурної політики:вітчизняний та світовий досвід. Проєктний підхід у системі управління сферою культури. Проєктно-орієнтоване управління і його моделі. Державні та приватні фонди в проєктній діяльності збереження культурної спадщини. Управління проєктами і практика їх реалізації

ППВС 2. Дисципліна за вибором

ППВС 3. Дисципліна за вибором

Керівник робочої групи: **Анатолій ЩЕРБАНЬ**

Члени робочої групи: **Андрій СОШНІКОВ**

Марія ТОРТІКА

Надія БАБКОВА